

עלון דו שבועי מס' 29 • פרשת שופטים • ב' אלול תשס"ט

זמני השבת: ירושלים 18:36-19:53 תל אביב: 18:57-19:55 חיפה 18:48-19:56

דוד סבתו

מינוי שופטים וירושת הארץ

הנושא המרכזי של פרשת שופטים הוא 'הלכות מדינה'. עיקר מניינה ובניינה מוקדש לעיסוק ברשויות השונות והסדרת סמכויותיהן: מערכת המשפט, ביה"ד הגדול, המלך, נביא אמת ונביא שקר. פרשה זו נפתחת בפסקה קצרה, הכוללת שלושה פסוקים בלבד, שעוסקת במצוות מינוי השופטים. בדברים הבאים אבקש לעיין בפרשה זו ובמשמעות קביעתה בראש הפרשה.

כך פותחת הפרשה: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך ושפטו את העם משפט צדק". מפסוק זה עולה, שמצוות מינוי השופטים קיימת רק בארץ. ואכן, כך פסק הרמב"ם [הלכות סנהדרין פרק א, א-ב]:

מצות עשה של תורה למנות שופטים ושוטרים בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך... אין אנו חייבין להעמיד בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר אלא בארץ ישראל בלבד, אבל בחוצה לארץ אינן חייבין להעמיד בית דין בכל פלך ופלך שנאמר תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך.

[אמנם, הרמב"ן בפירושו לפרשתנו נחלק עליו וצמצם את הפער בין הארץ לחו"ל, ואף הקשה עליו מברייתא מפורשת במסכת מכות בה נאמר שסנהדרין נוהגת בארץ ובחו"ל. נושאי הכלים האריכו בשיטת הרמב"ם בסוגיא זו ואכמ"ל]

אולם הלכה זו טעונה ביאור, שכן רדיפת צדק ושיפוט מוסרי אינם קשורים למקום מסוים, ולכן תמוה הדבר שהתורה מגבילה את משפט הצדק לארץ ישראל בלבד.

אם נעיין יפה בפסוקנו נגלה קשר נוסף בין המשפט והארץ: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך". שתי נתינות נאמרו בפסוק זה, נתינת הארץ על ידי ה' וכנגדה נתינת שופטים על ידי ישראל. נתינות אלה תלויות זו בזו בקשר בל ינתק. הארץ ניתנה לעם ישראל בכדי שיתן עליה שופטים. אם העם לא יקיים את חלקו, חלילה, ולא ימנה שופטים, יאבד הוא את זכותו בארץ. דברים אלה שנרמזו כאן, מפורשים הם בהמשך: "צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך". ירושת הארץ תלויה ברדיפת הצדק שבה. מצווה זו היא המצווה היחידה בתורה עליה נאמר בפירוש שבה תלויה ישיבת הארץ. אין זה תנאי בלבד, מצווה זו היא סיבתה ומטרתה של נתינת הארץ. כך אומר רש"י: "כדאי הוא מינוי דינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתן".

נמצא, שיש כאן קשר כפול בין המשפט והארץ: מחד, הציווי על הקמת מערכת משפט קיים רק בארץ, ומאידך, ירושת הארץ והישיבה בה תלויים בהקמת מערכת משפט זו. ויש לעמוד על משמעות קשר כפול זה.

כדי לבאר נקודה זו, נקדים תחילה שאלה נוספת: מיהו נמענם של הציוויים בפרשייתנו?

מלשון הפסוק הראשון עולה, שהציווי על מינוי השופטים מוטל על העם כולו. אמנם, חלקו השני של הפסוק: 'ושפטו את העם משפט צדק', נראה כמתייחס לשופטים עצמם המצווים לשפוט צדק. אולם רש"י פירש אחרת: 'ושפטו את העם וגו' - מנה דינין מומחים וצדיקים לשפוט צדק'. כלומר, לדעתו זהו המשכו של הציווי לעם.

ההבדל בין הפירושים רב משמעות: לפי הפירוש הראשון, העם מצווה רק להקים תשתית משפטית בארצו. משפט הצדק תלוי בשופטים בלבד. אולם לפי הפירוש השני העם מצווה לבחור שופטים שישפטו משפט צדק. משמעות הדבר היא שיש לעם אחריות ישירה על איכות מערכת המשפט ועל משפט הצדק שיהיה בה, ואין הוא יכול לטעון שתפקידו התמצה בהקמת מערכת המשפט, ולתלות את השיפוט הכושל בראשי השופטים.

הפסוק הבא פונה לשופטים, ומצווה אותם על משפט צדק. פסוק זה כולל שלושה איסורים, הקשורים לעיוות הדין: הטיית משפט, הכרת פנים, ולקיחת שוחד. הפסוק מרחיב בעניין איסור לקיחת השוחד ומטעים את חומרתו: 'כִּי הַשְּׁחָד יַעֲוֶה עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבַר צְדִיקִים'. נראה, שהשוחד הוא האיסור הבעייתי ביותר כיוון שאין הוא מעוות את המשפט באופן גלוי כשני האיסורים האחרים. דווקא משום כך יש צורך להזהיר עליו באופן מיוחד.

הפסוק השלישי מצווה שוב על רדיפת צדק, אולם הפעם הוא פונה אל העם: 'למען תחיה וירשת את הארץ'. אולם כאן מתעוררת בעיה: כיצד ניתן לצוות את העם על רדיפת צדק, והלא זהו תפקיד הדיין?

כך פירשו זאת חז"ל בספרי דברים פסקא קמד: צדק צדק תרדוף, רדוף אחר בית דין שדינו יפה אחר בית דינו של רבן יוחנן בן זכאי ואחר בית דינו של רבי אליעזר.

נמצא, שהפסוק הראשון עוסק בעם, השני בשופטים, והשלישי חוזר לעם. אלא שמעבר זה בין הנמענים השונים מטושטש כיוון שלאורך כל הפסקה הציווי הוא בגוף שני יחיד. נראה שיש כאן ניסיון לטשטש את ההבדל בין העם לשופטים, ובכך ליצור זיהוי בין העם לשופטים. השופטים הם באי כוחו של העם והם שלוחיו לעשיית צדק בארץ, שמכוחה יירשנה. הדבר בא לידי ביטוי בציוויי העם על הצדק בתחילת הפסקה ובסופה, ובעיצוב הלשוני של הפסקה. זהו מבנה הפסקה לפי ניתוחנו:

עם א. שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יִקְוּ אֱלֹהֶיךָ נְתוּן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ
ב. וְשֹׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשֹּׁפֵט צְדָק:

שופטים ג לא תִּטֶּה מִשֹּׁפֵט לֹא תִּפְרֹחַ פְּנִים וְלֹא תִּקַּח שֹׁחַד
כִּי הַשְּׁחָד יַעֲוֶה עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבַר צְדִיקִים:

עם ב. צְדָק צְדָק תִּרְדֹּף

א. לְמַעַן תִּחְיֶה וְיִרְשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְוּ אֱלֹהֶיךָ נְתוּן לָךְ: ט

מבנה הפסקה כיאסטי:

המסגרת עוסקת בעם, ובקשר הכפול בין המשפט לארץ. א: מצוות מינוי השופטים בארץ. א2: התניית ירושת הארץ במשפט הצדק. המעגל הפנימי עוסק בציווי הכללי על הצדק במשפט. ב: על השופטים [שמניוויים תלוי בעם]. ב2: ציווי ישיר [כפול] לעם. הציר המרכזי פונה לשופטים עצמם ועוסק בפירוט עקרונות הצדק, בדגש על השוחד. זהו לב הפרשה - משפט הצדק עצמו.

תפקידו של עם ישראל להקים בארצו מדינת מופת שתתנהל על פי תורת ה' ותהיה מודל לחיקוי בעולם כולו, ובכך תודיע את שם ה' בעולם: "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים..ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה". זהו היעוד שהטיל ה' על אברהם וזרעו: כִּי יִדְעִיתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יִקְוּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְקֹוֹק עַל אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דָּבַר עָלָיו: הבסיס למדינה כזו מצוי בתשתית המשפטית שלה. רק מערכת משפט מקיפה, הפרוסה בארץ כולה ומעניקה צדק זמין לכל וברמה מוסרית וערכית גבוהה היונקת מחוקי ה', יכולה ליצור חברה הוגנת וצודקת. מאידך, רקבון במערכת המשפט הינו נגע הפושה במהירות ומשחית את העם כולו. משום כך, אף שהחיוב לשפוט צדק איננו מוגבל בזמן ומקום, בארץ ישראל הוא הבסיס והצידוק לקיומה של הארץ והמדינה, כביכול לא ניתנה הארץ לישראל אלא כדי שיעשו בה משפט צדק, ולכן בכל מקום ישוב – 'בכל שעריך אשר ה' נותן לך לשבטיך', יש חובה למנות שופטים. השופטים בשער העיר הם שמעניקים לה את זכות הקיום. משום כך מצינו שנביאי החורבן התריעו רבות על עיוות המשפט בארץ. ישעיהו בתחילת נבואות הפורענות שלו עוסק בעיקר בעניין עיוות המשפט כשורש החורבן:

אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמָּנָה. מִלְּאֵתִי מִשְׁפָּט, צְדָק וְלֵין בָּהּ וְעַתָּה מִרְצָחִים: כִּסְפֶךָ הִיָּה לְסִיגִים סְבָאֵן מֵהוּל בְּמִים: שְׂרִיךְ סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִבְבִים כִּלּוֹ אֵהָב שֹׁחַד וְרִדְף שְׁלֹמֹנִים יְתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אֱלֻמָּנָה לֹא יָבֹוא אֲלֵיהֶם:

הבעיה המרכזית אותה מדגיש ישעיהו היא הרקבון במערכת המשפט. השוחד הניצב כאמור במרכז פרשתנו, עומד במוקד הביקורת שמטיח ישעיהו בהנהגת העם: כִּלּוֹ אֵהָב שֹׁחַד וְרִדְף שְׁלֹמֹנִים. מערכת משפט זו היא גם המפתח לגאולה, שתשיב לציון את יעודה המקורי, כבירת הצדק והמשפט:

לְכֵן נֹאֵם הָאֱדוֹן יִקְוּ צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוּא אֲנַחֵם מִצְרֵי וְאֲנַקְמָה מֵאוֹיְבֵי: וְאֲשִׁיבָה יְדֵי עֲלִיךָ וְאֲצַרְף כְּבֹר סִינַי וְאֲסִירָה כָּל בְּדִילֶיךָ: וְאֲשִׁיבָה שֹׁפְטֶיךָ כְּבָרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיךָ כְּבַתְחִלָּה אַחֲרַי כֵּן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצְדָק קְרִיָּה נְאֻמָּנָה: צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָה בְּצְדָקָה:

משפט וצדקה הן גם המילים המנחות בפרשיתנו. אולם גאולת ציון הינה השלב הראשון בלבד. מיד לאחר תיאור שלב זה עובר ישעיהו לחזון אחרית הימים:

הַדְּבַר אֲשֶׁר חָזָה יִשְׁעִיהוּ בֶן אֲמוּץ עַל הַיּוֹדָה וִירוּשָׁלַם: וְהִיָּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְכוֹן יְהִיָּה הַר בֵּית יִקְוּק בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹו אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם: וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יִקְוּק אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנֹו מִדְּרָכָיו וְנִלְכְּהוּ בְּאַחֲרֵיתוֹ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדַבַּר יִקְוּק

מירוּשָׁלַם: וְשֵׁפֶט בֵּין הַגּוֹלִים וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ חֻבּוֹתֶם לְאַתִּים וְחֻנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת
לא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרָב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה:

ציון איננה רק 'עיר הצדק' לעצמה. היא המגדלור הרוחני והמוסרי של העולם כולו. זהו יעודם של ישראל
בארצם, שבמרכזה עומדים ירושלים ובית ה' כמקור התורה, המשפט ודבר ה' לעמי תבל כולם. הבסיס
ליעוד זה הוא בהקמת מערכת משפט ערכית וצודקת, שתגלה את דבר ה' בעולמו.

מהלך דומה מופיע גם בתפילת עמידה, בה אנו מבקשים לאחר קיבוץ הגלויות את חידושה של מערכת
המשפט הישראלית, בקשה המבוססת על נבואת ישעיהו - "השיבה שופטינו כבראשונה".

דוד סבתו, מחזור כד'.

אסף ורדיגר הזמנה לחתונה

ראשית, אומר בקצרה שאני בן 25, נשוי +1, ברוך ה'. בתקופה זו, על פי רוב, אחוז חברינו הנשואים
מהשיעור בישיבה מטפס לו במעלה ההר ועובר את ה-50 (בישיבות אחרות עברו את המשוכה הזו כבר מזמן
אבל זה לא הנושא...). אפשר להגדיר את הזמן הזה כ'תקופת ביניים' המקשרת בין החברים שהתחתנו
מוקדם יחסית עוד כשרוב החבר'ה היו בישיבה לבין אלה שיתחתנו מאוחר יחסית בעזרת ה'. החתונות
בשנה האחרונה עוררו בי מחשבות שברצוני לחלוק עמכם.

אתה מנהל לך את שיגרת יומך. עבודה, לימודים, סידורים וכו'. בדרכך הביתה אתה מרוקן את תיבת הדואר
ובין המכתבים מתנוצצת לה מעטפה מעוטרת זהב, הזמנה לחתונה. עוד אחת. אתה פותח בזהירות את
המעטפה ומגלה שהחתונה היא של חבר מהשיעור. החתונה תתקיים בעוד שבועיים – אמצע הבחינות –
בלא פחות מאשר עפולה. הרגשות מעורבים ואתה נקרע מבפנים. בשיחה, מסביר-מתנצל החתן שעפולה
היא רק אמצע הדרך מאחר והכלה מקרית שמונה(!) ומוסיף כי הוא יבין לגמרי גם אם לא תגיע, אם כי הוא
ישמח מאוד אם תצליח להגיע בכל זאת.

אני משוכנע שכולכם זוכרים את ההתרגשות הגדולה שבחתונות הראשונות של החברים. כולם מוזמנים,
כולם מגיעים, דממה בחופה, כולם מאזינים לטקס ועוקבים בדריכות שלב אחר שלב. כולם רוקדים ומפזזים
במרץ לפני החתן והכלה סיבוב ראשון ואף שני, כמעט ולא נוגעים באוכל. לא קיבלת קינוח? לא נורא,
העיקר ששמחת את החתן. אני זוכר מעצמי שמי שדיבר על ידי בחופה זכה למבט עוין במיוחד במקרה
הטוב, ובמקרה הפחות טוב ל-"ששש...!" רועם. כן, היינו קצת נאיביים...

עברו השנים ורבו החתונות ואיתן הגיעה השחיקה. מקרים כמו: "החופה התחילה! בוא מהר!", "בסדר,
אחי, תירגע, עוד רגע מפנים לי את הקבלת פנים...". או "סליחה אחי, אולי תדבר אחר כך?", "זה חבר שלי
מהצבא אתה יודע כמה זמן לא נפגשנו?" נהיו שכיחים יותר ויותר. אם נתבונן סביבנו במהלך החתונה
נוכל לזהות בבירור חברים שלא הגיעו, ריקוד במעגל החיצוני (השמור לבני +50), עזיבה מוקדמת של
האירוע, חוסר עניין במהלך הטקס ועודף עניין באוכל המוגש.

אני מתוודה שהופתעתי מהגיל המוקדם בו נתקפתי בשחיקה ובחוסר אכפתיות. וכך גם מהמצב שראיתי
סביבי. היום כאשר חתונות רבות עוד לפנינו התהליך הדאיג אותי מאוד. אם כך נראה המצב כיום איך
תיראה חתונה בעוד מספר שנים?

תהליך השחיקה הוא טבעי ומובן ביותר. פרט לשחיקה הטבעית קיימות סיבות רבות ואמיתיות בגין
מוצדק לחלוטין להיעדר מאירוע, להגיע בהרכב חלקי או לעזוב מוקדם. אין בכוונתי להתעלם מהמציאות
ולומר שחובה להתייצב לכל חתונה ולהתנהג כבחור ישיבה בשיעור ב' ללא כל דאגה בחיים. עם זאת, צריך
לזכור שלמרות שנכחת בעשרות חתונות או יותר לחתן ולכלה זוהי החתונה שלהם בהא הידיעה לא משנה
מהו גילם. כשם שאתה רצית בזמנו חתונה שמחה, כך גם הם ומדוע יגרע חלקם בשמחה רק בגלל שזיווגם
איחר לבוא?

לסיכום, הדברים ידועים ומפורסמים ובכל זאת, ברצוני לעורר על עניין המצווה של לשמח חתן וכלה שלא
כאן המקום להאריך על חשיבותה ומעלתה. וכן על הכרת הטוב לחברים ששמחו אותך בשמחתך. אם כל
אחד ישתפר בתוך עצמו במה שאפשר כמה שאפשר נזכה לשמוח ולשמח באמת וביתר שאת. ויהי רצון
שנזכה.

אסף ורדיגר, מחזור כו', מתגורר במעלה אדומים, סטודנט להנדסת אלקטרוניקה במכון לב.

asafverdi@gmail.com

ובני המן לא מתו?!

האם חלק מבני המן ניצלו מתליה?

על פי הפיוט 'מעוז צור' נראה שכן: "רוב בני וקנינו על העץ תלית" - רוב בניו נתלו, אך חלק מבניו ניצלו. מחשבה שגויה זו מבוססת על הבנה לא נכונה של משמעות המילה 'רוב'.

למילה 'רוב' יש שתי משמעויות. המשמעות המוכרת היא ש'רוב' הוא החלק הגדול מתוך קבוצה מסוימת, למשל, "רוב חברי הכנסת הצביעו בעד התקציב". לפי משמעות זו כנגד רוב ישנו מיעוט. המשמעות הפחות מוכרת היא 'הרבה', 'רבים'. לפי משמעות זו המילה 'רוב' אינה מתייחסת לקבוצה מסוימת, ואין מיעוט כנגד הרוב. בלשון המקרא וחז"ל המשמעות השנייה שכיחה מאד:

"לְמָה לִי רֹב זְבַחֲכֶם יֹאמֵר ה'" (ישעיהו א, יא), דהיינו למה לי זבחיכם המרובים; "כִּי מִכַּת אוֹיֵב הַפִּיתִיךָ מוֹסֵר אֶכְזְרִי עַל רֹב עֲוֹנֶיךָ עֲצָמוּ חַטָּאתֶיךָ" (ירמיהו ל, יד), דהיינו עם ישראל יוכה בגלל העוונות המרובים והחטאים העצומים.

המן מתגאה בבניו המרובים - "וַיִּסְפֹּר לָהֶם הַמֶּן אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרֹב בְּנָיו" (אסתר ה, יב). מחבר 'מעוז צור' שימר את הביטוי שבו השתמש המן. אם כן, בניו המרובים של המן נתלו על העץ ואף אחד מהם לא ניצל מתליה.

גורל בניו של פרעה מוזכר גם ב'מעוז צור' - "חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן מצולה". כאן הפייטן משתמש במילה 'כל' כיוון שאין, במקרה זה, ביטוי בתנ"ך שהוא מנסה לשמר.

על פי דברינו יתפרש גם הפסוק הבא (אסתר י, ג): "כִּי מְרַדְּכֵי הִיהוּדֵי מְשֻׁנָּה לְמַלְךְ אֶחְשָׁרוּשׁ וְגָדוֹל לִיהוּדִים וְרָצוּי לְרֹב אֶחָיו", דהיינו רצוי לאחיו הרבים.

מסתבר ששתי המשמעויות של המילה 'רוב' משמשות בסיס למחלוקת ראשונים בדיני איסור

והיתר. הגמרא בחולין טוענת שתערובת יבש ביבש בטלה ברוב - "וליבטול ברובא" (חולין צט, ב). יש ראשונים (תוס', רשב"א, רא"ש ור"ן) שפסקו ששתי חתיכות היתר מספיקות לבטל חתיכת איסור אחת. הם הבינו שמשמעות 'רוב' במקרה זה היא החלק הגדול מתוך קבוצה, והאיסור בטל כאשר החלק הגדול בתערובת הוא היתר. לעומתם יש ראשונים (רמב"ם, ראב"ד ורמב"ן) שטוענים שמדובר בביטול בשישים, והם מפרשים את המילה 'רוב' במשמעות של 'הרבה'.

על פי הסברנו ניתן להבין גם נוסח ברכה שמופיע בגמרא (ברכות נט, ב; תענית ו, ב) "ברוך רוב ההודאות". לא סביר שאנו מודים לקב"ה רק על רוב הדברים שראוי להודות עליהם ועל המיעוט איננו מודים. כך כותב הרמב"ן במלחמת ה' (ברכות, מג, ב מדפי הר"ף): "שאינ רוב זה אלא לשון סגיאנות וריבוי", דהיינו אנו מודים לקב"ה על הדברים המרובים שראוי להודות עליהם.

מזל טוב למשה נוט (כח) לרגל אירוסיו

ברכות לאיתמר (כו) ושירה שטטמן עם כניסתם בברית הנישואין

מזל טוב לישראל רוזנר ואיתי אלשטיין (כו) שהתחתנו השבוע

מזל טוב לאיתן בן דוד (כה) לרגל כניסתו בברית הנישואין

מזל טוב לנפתלי (יד) ושלחבת פלהיימר לרגל הגיעו של בנם אורי נריה לבר מצווה

איחולים לבבים לבוגרינו יוסי גולדברג ויעקב טברסקי לרגל חתונת ילדיהם שמואל ורננה.

בית הישיבה שולחת את תנחומיה לבוגרנו ידעיה לוי (ג) על פטירת אחיו

הרב אלי רייף מבשלים חופה (חלק א')

פעם שאלני חתן צעיר את השאלה הידועה: האם עדיפה מכונת כביסה עם פתח בצד, שהרי ניתן להעמיד את המייבש מעליה; או שמא עדיפה אחותה זו עם הפתח מלמעלה, שהרי ניתן להפסיקה תוך כדי עבודתה? כיון שנשאלתי ענית: "השאלה לא מתחילה". "מדוע?" - הקשה. השבתי: "כי זה עניין של מסורת אבות, צא וראה שאין הכלה בוחרת אלא אותה מכונה שראתה בבית אמא". הפמיניסטי(ות/ם) יכולים לישב בנחת. סביר שגם אם אבי החתן היה זה שכיבס בבית, בנו יבחר מכונה כשל אביו. בני זוג והוריהם משקיעים סמך לחתונה זמן יקר - תרתי משמע - בריצות של ההכנות לחתונה.

תקופת ההכנות צריכה להיות תקופה מרוממת תוך ההתקדמות לעבר היום הנכסף מתוך ההתרגשות האהבה והבניה המשותפת. אולם זו גם תקופה שעלולה להיות שוחקת. דווקא ככל שהולכים ומתקרבים למועד החתונה הלחץ גובר. הזמן שמשקיעים בפרטים הטכניים עלול לגרום לדישדוש אפרורי בטבלאות של השוואות מחירים וחילוקי דיעות. נכון, כך דרכם של החיים - בניה מתוך עיסוק ביום יומי. אבל לתקופת ההכנות מצטרפים גורמים נוספים: ההתרגשות, הדחיסות, הלחץ הכללי (והכלכלי) והמפגש בין שתי המשפחות.

הרבה ידיים עוסקות בקדירת החתונה: חתן וכלה, שני אבות ושתי אמהות, אחים, חברים וכל שאר ה"וועצים" (וסליחה עם שכחנו מישהו). החתונה היא צומת של רצונות מכיוונים שונים. הצירוף של כל אלו בתקופה קצרה ודחוסה עלול לגרום לשפיפות, לחצים וכעסים. בני הזוג הם אלו שמתחתנים, אבל בד בבד נקשרות גם שתי משפחות שהן מחותנות אבל לא מתחתנות. הן שמחות בשמחת ילדיהם אבל בלאו דווקא היו בוחרות להתחתן ביניהם. בני הזוג הם שמתחתנים, אבל החתונה היא של כולם, ויש לתת מקום וחלק לרצונותיהם של ההורים (שבמקרים רבים הם הנושאים גם בנטל הכלכלי), וכדאי לחלק תחומי אחריות. בדרך כלל בעניינים הקשורים לטעם אישי כגון: המקום התזמורת והצלם יש מקום לאוטונומיה רבה של בני הזוג במסגרת התקציב. מאידך, שיתוף ההורים זו גם ההזדמנות להורדת עול וחלוקת נטל. אף חתן לא חייב להיות מר מכשירי חשמל וגם טועם מנות מדופלם. אדרבה, ניתן ורצוי שאם ההורים רוצים לעשות חלק בעצמם - יעשו, וכך גם יוכלו בני הזוג לשמר ולהקדיש זמן פנוי ורגוע לעצמם. עדיפה ארוחה זוגית במסעדה על טעימה רב משפחתית באולם. גם אם המכשיר החשמלי יחזיק תשע שנים ולא שתים-עשרה, חינוך הילדים לא יתקלקל. ההורים הם ילדים גדולים. על פי רוב הדיונים הם בנושאים טכניים מאוד וההורים יכולים לתקשר ביניהם באופן ישיר, ועדיף לבני הזוג להימנע מתפקידי ה"מתווך ההוגן". אולי זה לא פוליטיקלי-קורקט אבל ההורים לא מתחתנים. בני-הזוג ימשיכו לבקר אצל כל זוג הורים והמחותנים יפגשו בשמחות.

תקופת ההכנות היא תקופת הקליטה של פרחי הטיס במשפחות ויש חשיבות רבה לנחיתה ראשונית רכה והיקלטות מתוך נועם. מרחב הזמן של ההכרות הראשונית עם המשפחה של הצד השני קצר, ואין מצע מספיק רחב למתן פרשנות נכונה ל"התעקשויות". שווה לוותר על חלום או שנים בשביל יצירת מצע בסיסי של מציאות בריאה. הגמרא (שבת קנו, ב) מספרת על בתו של ר' עקיבא שניצלה ביום חתונתה בזכות חסד שעשתה. בשעה שכולם היו טרודים בסעודה עמד עני בפתח ראתה ונתנה לו צדקה. לא רק בחסד מדובר כאן, אלא ביכולת לא להתרכז רק בעצמנו בשעת שמחתנו, אלא בהרחבת מעגל השמחה. תקופת ההכנות זו הזדמנות לויתור והרחבת השמחה בתוך המשפחה ולכל בני המשפחה. הדרך לחופה רצופה חלומות ודמיונות על היום האחד והמיוחד, אולם זה רק יום אחד, אבל החיים יחד ובקרבת המשפחות הם הזוגיות האמיתית. ●

מאמר זה פורסם לראשונה בעלון 'זוג או פרד'.

הרב אלי רייף, מחזור יג', מתגורר במודיעין, ומשמש כרב קהילה בעיר.